

Ми працюємо заради духовного
відродження людства

СВІТОЧ

№ 77,
квітень
2024 р.

Орган Теософського Товариства в Україні

*Група теософів,
Сідней, 1922*

Від редактора	2	Містичні історії Вільяма Джаджа.....	14
Земля і ми	3	Тотожність особистостей в еволюції людини	20
Історія праху О.П.Блаватської	8	Поетична сторінка.....	26
Чи можемо ми позбутися зздрості та агресії?	10	Резолюції, прийняті Генеральною радою Теософського товариства.....	27
Моральний вимір життя.....	11		

Від редактора

Дорогі друзі, колеги, сестри і брати!

Перед вами черговий випуск електронного журналу, що кожні два місяці випускається Теософським товариством в Україні. Його назва свідчить про те, що ми розуміємо головною задачею всіх тих, хто прийняв до свого серця величні ідеї Теософії, нести Світло знання, розуміння, осягнення у цей світ і перетворювати це Світло у дії.

Це весняний випуск, весна завжди додає оптимізму, вселяє надії і мобілізує. Ми вже третій рік живемо і працюємо в умовах війни, але маємо багато планів і намагаємося їх впроваджувати у життя. Продовжує активно працювати Теософський орден служіння, долучаються нові люди, проявляються нові можливості, і це для нас радість. Докладні звіти регулярно публікуються на сайті та сторінці Фейсбуку. Продовжується на регулярній основі наше спільне ментальне служіння по четвергах.

Попереду важлива у теософському житті щорічна подія, День білого Лотоса, його наше Товариство останні роки відзначає онлайн. Цього дня ми засвідчуємо свою вірність ідеям теософії, віддаємо шану нашому Вчителю, нашій славетній співвітчизниці, Олені Блаватській, демонструючи відданість самому Товариству, її дітищу.

Вже почалася підготовка до XXIV Міжнародного щорічного форуму «Шляхи духовного розвитку людини і суспільства», цього року він відбудеться у змішаному форматі 24-25 травня. Це завжди свято єднання, співпраці, поштовх до пошуку нових рішень і форм роботи. Щиро запрошуємо всіх до підготовки цієї визначної всеукраїнської та світової події.

Ще одна важлива подія нашого соціального служіння: за ініціативою Товариства «Знання» України почався цикл публічних Круглих столів «Пізнаємо себе і світ», мета якого ознайомлення бажаючих з основами споконвічної мудрості і її сьогоднішні інтерпретації. Участь у заходах можлива вживу та дистанційно. Відбулось вже три засідання: у січні «Ідея безсмертя людини у стародавніх традиціях та у сучасному світі», у лютому «Великі Вчителі людства», у березні «Свідомість людини: погляд сучасної науки та теософії». Затверджено план до серпня місяця. Ці просвітницькі заходи забезпечує наш Департамент освіти.

Нині ми живемо у час великих випробувань, о отже і великих можливостей. Ідеї учнівства, які надихали нас і приваблювали своєю красою та величчю, сьгодні стали для кожного з нас щоденним, щогодинним випробуванням. Вміння контролювати себе, підтримувати і при необхідності швидко відновлювати стан внутрішньої гармонії, здатність безкорисливо та ефективно діяти на спільне благо, досвід неамбіціної співпраці, прийняття відповідальності. Давайте спробуємо знову співвіднести свої повсякденні дії зі старими як світ правилами учнівства. Можливо це буде корисно для нас саме на третьому році війни. І згадаймо ще раз, що найкращий спосіб змінити світ – це змінити себе.

Друзі, наш журнал виходить, щоб об'єднати всіх справжніх служителів Світла в Україні і світі. Нехай Світла і Любові стане більше! Торуймо і далі той Шлях, який ми свідомо обрали для служіння людству.

І хай благословенні будуть Ті, Хто вказав нам Шлях!

Світлана Гавриленко

Земля і ми

Тім Бойд, Міжнародний Президент ТТ,
доповідь на 148-й Конвенції ТТ, Аджар, 4 січня 2024 р.

Я хотів би поділитися з вами кількома думками на тему, яка може здатися дещо дивною: «Земля і ми». Коли ми дивимося на світ, то нам здається, що земля, на якій ми всі живемо, має величезне значення. Незалежно від того, звідки ми походимо, або з якої точки історії ми намагаємося дивитися на неї, земля є джерелом найвищих людських проявів.

З одного боку, є героїчний патріотизм і натхненний обов'язок – у служінні рідній землі, Батьківщині, Святій Землі, священній землі, що мотивували людей протягом всієї історії. Можна побачити висоти самовідданої діяльності. Кілька років тому я був у Лхасі, Тибеті. Це був простір, який місцеві мешканці вважали священним, аж до того, що існував ритуал, присвячений землі. Щоранку можна було бачити людей, які здійснювали кору (обхід) навколо храму Джокханг на центральній площі. Для багатьох з них кора включала в себе поклони. Видно було, що ці люди присвятили цій практиці багато років. Простирання включали в себе схиляння до землі, торкаючись чолом землі. У давніх

практиків посеред чола міг з'явитися мозоль від того, що вони багато разів торкалися священної землі!

З іншого боку, ми всі надто добре знайомі з землею, яка викликає іншу, темну і руйнівну тенденцію, особливо Свята Земля або Батьківщина. У нашій недавній історії саме ці слова неодноразово відправляли мільйони людей назустріч невиправданим смертям і насильству.

Зовсім недавно, приблизно через два тижні після нападу на людей в Ізраїлі і початку облоги Гази, ми з дружиною були в Єгипті на теософській конференції. Це був для мене не перший раз у Єгипті. Коли мені було два роки, моя сім'я жила в Єгипті, де мій батько обіймав посаду керівника каїрської місії американської благодійної організації CARE. Це було після війни в Палестині, або, як її називають в Ізраїлі, Визвольної війни. Наслідком цієї війни стало переміщення сотень тисяч палестинців, багато з них виїхало до Єгипту, що спричинило житлову та продовольчу кризу. Мій батько був там, щоб вирішити житлову кризу. Це було майже

70 років тому, і ось у 2024 році історія повторюється. Питання, яке ми повинні собі поставити, полягає не лише в тому, чого ми навчилися, а в тому, що це за сила місця, яка впливає на нас так потужно.

Кожен старшокласник у Сполучених Штатах має змогу почути те, що багато хто вважає однією з найвидатніших промов англійською мовою, яку виголосив Аврам Лінкольн під час Громадянської війни, боротьби між Півднем і Північчю, що в кінцевому підсумку зосередилася на питанні рабства. Я не пам'ятаю всієї промови, але ось що я пам'ятаю: «Чотириста сім років тому наші батьки принесли на цей континент нову націю, зачату в умовах свободи і віддану ідеї, що всі люди створені рівними». Це закарбувалося в моїй пам'яті. Ця промова була виголошена на відкритті кладовища, Національного віськового цвинтаря. Це було вшануванням пам'яті загиблих і тих, хто продовжує гинути на війні, молодих людей по всій країні. Ці почуття не лише патріотизму і відданості, але й водночас відокремленості, ізоляції, расизму, колоніалізму, є тою беззаперечною відповіддю, яку нам дає земля.

Є такий вислів, що майбутні події відкидають перед собою тіні. Мій досвід останнім часом показує, що куди б я не поїхав, скрізь серед людей є відчуття, що насувається щось велике, що ми стоїмо на порозі якогось поки що нерозкритого складного моменту змін. Очікувана природа цієї величі, звісно, залежатиме від того, з якої точки зору на неї дивитися. Для когось, чиє відчуття реальності походить від регулярного споживання щоденних новинних повідомлень про війну, насильство, пандемію, зміну клімату, кібератаки тощо, це велике щось, що на-

ближається, може бути причиною страху. Існує й інший погляд на це. Очевидно, що майбутнє, яке насувається, є складним, але там, де одні бачать страх, інші бачать потребу, можливість. Завжди є ті, хто, свідомо чи ні, підготував себе до того, щоб зустріти і задовольнити потреби цього моменту в історії людства.

Теософське товариство було засноване в 1875 році в Нью-Йорку, через десять років після закінчення Громадянської війни, тобто через десять років після того, як було заборонено юридично легалізоване поневолення і продаж людей. ТТ виникло з баченням того, яким може і повинен бути цей світ, це була організація, яка наполягала на всесвітньому братерстві, незалежно від каст, віросповідання, раси, статі чи кольору шкіри, безлічі речей, які ми самі створили як бар'єри один для одного.

В одному з найважливіших листів Махатми, «Листі Маха Чохана», говорить про причину формування ТТ та його потенційну цінність. У листі звертається увага на важливий поділ, що відбувається в людській сім'ї. Пишеться, ніби людство тяжіє до двох окремих полюсів думки. Одна група перебуває під впливом так званого «брутального матеріалізму», під впливом тогочасного наукового світогляду, який був матеріалістичним і редукаційним.

Про іншу говорилось як про «деградує марновірство». Між цими двома полюсами, науковим і релігійним, людство поділялося на табори. У листі стверджувалося, що створення ТТ має забезпечити необхідний третій шлях, вільний від догматичних тверджень, пов'язаних з усіма цими таборами. Ідея про те, що

відновлення зв'язку з традицією Вічної Мудрості і ТТ є потребою людства, стала поштовхом до його створення.

Мета ТТ, як стверджувала О. П. Блаватська в «Ключі до теософії», одній з останніх книг, яку вона написала, полягала в тому, щоб стало відомо людям, що така річ, як теософія, існує. Коли я вперше зіткнувся з цим твердженням, воно викликало у мене цікавість і поставило більше запитань, ніж дало відповідей. Що такого є в теософії, що саме лише знання про її існування надає певну силу? Що в теософії має таку силу, що навіть знання про її існування може мати трансформаційний вплив на людину і світ?

Одна з речей, яку багато хто шукає в цій традиції Мудрості, свідомо чи ні, – це відповідь на основне питання: Хто або що я є? Одна з відповідей на це питання полягає в тому, що людина – це найвищий дух і найнижча матерія, пов'язані між собою розумом. Це твердження досить просте, але глибина і потенціал всередині нас, до яких воно звертається, дуже глибокі. Дух і матерія, пов'язані розумом, дають чітку вказівку на те, що розум – це те місце, де знаходиться наша робота.

Зазвичай ми зосереджуємося на нижчих сферах використання розуму. Роздуми про світ навколо нас і про те, як ми можемо маніпулювати ним на свою користь, зазвичай є одним із способів, яким ми його сприймаємо. Хоча це дивний і не зовсім точний вираз, але одним з аспектів того, що ми тут робимо, є «одухотворення матерії». Розум як посланець передає вплив духовного виміру в матеріальний світ; так само розум має здатність стабілізувати необґрунтоване духовне вираження. Розвиток розуму відбувається

в цьому русі між цими полюсами нашого власного існування.

Людина – це все: дух, матерія, розум. ОПБ описала це як три схеми еволюції. Так само, як ми говоримо про матеріальний світ і землю, яка асоціюється у нас з ним, ми живемо і в інших землях. В силу нашої «людяності» ми живемо на землі духу, матерії та розуму.

Ці три еволюційні схеми, як їх описала ОПБ, нерозривно переплетені і змішані в кожній точці. Це не є нашою усталеною точкою зору, бо ми схильні мислити в термінах шарів, з духом нагорі, матерією внизу і розумом між ними. Як колір і смак води, ми одночасно є фізичними, психічними і духовними істотами. Наше забуття цієї істини обмежує нашу здатність приносити одухотворюючий вплив у світ матерії. Це частина тієї сили, яку може принести знання про існування Вічної Мудрості.

Якою ж тоді може бути роль тих, хто знайшов певне значення і навіть має певний досвід його переживання? Цілком справедливо, що знання про цю потрійну природу нашого буття має певну силу, яка притягує, вона багато в чому магнетична. Наскільки ми наближаємося до неї, настільки вона впливає на нас. Часто я використовую приклад холодного залізного бруска, поставленого перед вогнем. На нього впливає близькість до вогню. Чим довше він там лежить, тим більше набуває властивостей вогню.

Частково те, що ми намагаємося зробити тут, в Адьярі, – це відродження, вкорінене у свідомості та дусі, але також і в землі. Це місце просякнуте присутністю великих людей. Куди б ти не йшов, земля вдихає себе в тебе, але оскільки тільки вдихати неможливо, ми повинні видихати цю присутність у світ, який ми створюємо.

Існує думка, що все проявлене зараз у реальності, колись було уявним. Що б це не було, від стільця, на якому ми сидимо, до одягу, який ми носимо, все це є продуктом уяви. Кампус ТТ, по якому ми ходимо, є результатом уяви, що спустилася на землю. Ми перебуваємо в процесі зміни уявлення про це місце, яке є нашим домом. Що це означає? Які наслідки такої уяви?

Теософське товариство має твердження про свою місію, яка складається десь з 20 слів. Я заохочую всіх ознайомитися з ним. Перші слова дають широке формулювання нашої місії: «служити людству». Виникає питання: Як? Нашою відповіддю стало: Всіма доступними засобами. Наприклад, останнім часом в Адьярі відбувається ренесанс мистецтва. Ми заново знайомимося з багатою спадщиною, яка пронизує це місце від самого його заснування. Не можна сказати, що ми раптово виявили інтерес до мистецтва; протягом багатьох років у нашому музеї зберігаються важливі твори мистецтва, які є прикладами різних мистецьких течій, на які вплинуло це місце і теософія. Це стає все більш і більш зрозумілим.

Оскільки ми були погано оснащені, ці твори мистецтва потребують реставрації. Цей реставраційний проект, як і багато з того, що ми робимо, перевищує наші внутрішні можливості, і тому в певному сенсі він обов'язково притягує інших. Керівниця нашого реставраційного проекту, Еліф Каміслі, родом зі Стамбула, Туреччина. Я вперше познайомився з нею через електронну пошту у 2014 році, коли вона була залучена до кураторства бієнале (виставки, що проходить раз на два роки) у Стамбулі і хотіла виставити картини «Мисле-

форми», яких на той час у нас не було, але які ми знайшли пізніше. Завдяки цій співпраці вона глибше пізнала вплив і цінність цього місця (Адьяр). Те, що починалося як стороння допомога у роботі, тепер перетворилося на те, що членкиня ТТ взялася за роботу.

Все, що має значення, чого ТТ досягло за свою майже 150-річну історію, було результатом мрії. Наш досвід незмінно показує, що коли ви мрієте про світ, то звідусіль ресурси, необхідні для того, щоб втілити цей світ у життя і розширити його, знаходять свій шлях, щоб оживити всередині цю мрію. Ми мріємо про світ, ми населяємо цей світ персонажами наших мрій, і хочь поки що нічого не видно на землі, але ми мріємо про мрію ОПБ, про мрію Вчителів. Існує певний потенціал для світу, який так чи інакше ґрунтується на почутті братерства, на мрії, яка привернула деякі з найкращих умів.

Зараз ми перебуваємо в новій фазі нашої мрії: це місце має цей чудовий ліс, який є екологічним ресурсом в той час, коли такі речі дуже потрібні. Ми не говоримо про парк, але є свідомість, яка випромінює інтимну близькість зі світом природи. Це напрямок, в якому ми рухаємося.

Після виступу Джосса Брукса вчора ввечері до мене підійшла людина, глибоко зворушена пристрасною та екологічними знаннями Джосса, яка благала мене не допустити, щоб це закінчилося ще однією гарною розмовою з красивим баченням. Мені довелося перервати розмову, щоб сказати, що Джосс Брукс був тут, тому що ми місяцями мріяли про наш шлях у цей інший світ, про цей інший підхід, і, не знаючи його, не знаючи масштабів його ро-

боти, ця мрія набула форми і звела нас разом. Цей кампус стане перлиною, приtulком для тварин і дикої природи, освітнім інструментом для людей, які живуть на планеті, що віддає себе в жертву кожного дня, підготовкою до іншого шляху, і кожна його частина пов'язана з почуттям єдності, і все це підтримується поглибленим усвідомленням досяжності Мудрості.

Автобіографія Махатми Ганді має блискучу назву «Мої експерименти з істиною». Кампус ТТ Адьяр – це експеримент, він не був випробуваний, не існував, і дехто пророкував, що він загине і засохне як гілка лози. Це експеримент, покликаний продемонструвати можливість усвідомлення єдності з потенцією впливати на кожен рівень нашого оточення. Безпосередні результати непевні. Чи допоможемо ми повернути світ від бездумного зловживання ресурсами і людьми планети, чи зможемо ми повернути його до нормального життя? У короткостроковій перспективі результат невизначений. Особисто мені було б комфортніше, якби я відчував, що людська поведінка стримуватиметься і відходить від заперечен-

ня нашого руйнівного впливу на планету. У довгостроковій перспективі є деякі речі, які є безсумнівними. Це впевненість у тому, що жодні зусилля не є марними; економіці природи не відповідає страчання будь-якої дії. Безсумнівно, що існують великі істоти – Володарі Мудрості, чия увага і вплив допомагають і підтримують усі зусилля, які відповідають їхнім цілям. Це додає впевненості в тому, що кожен з нас може зробити свій внесок у здійснення змін, які принесуть цю мрію на Землю. Це ті речі, над якими ми маємо певний контроль, яким ми повинні присвятити наші зусилля. Наша дія полягає в тому, щоб перейти від знання до усвідомлення, щоб перетворити це усвідомлення на свідому практичну діяльність, яка піднімає, де б ми не знаходилися. Якщо насправді існує певний зв'язок з глибинними силами, на які вказує теософія, то він повинен проявлятися в усьому, до чого ми торкаємося. Це наш обов'язок і наше провідне завдання.

*Журнал «Теософ», Лютий 2024
Переклад Наталії Березанської*

Навчіться самозреченню і зробіть його практику приємною, і ви зможете створити для світу більш піднесену долю, ніж та, що коли-небудь виходила з мозку найсміливішого мрійника.

Вальтер Скотт

Історія праху О.П.Блаватської

Дара Окланд

«За розпорядженням Полковника Г.С.Олькотта в 1891 році під час Зборів у Лондоні Генеральному секретареві Американської секції Теософського Товариства У.К.Джаджу після повернення в Америку доручено привезти з собою ту частину праху О.П.Блаватської, яку зобов'язано зберігати у Штаб-квартирі Американського Відділення Т.Т. Купівля відповідної урни та виготовлення надійної капсули, де буде лежати прах, вимагатиме певних грошових витрат. Безсумнівно, кожен учень, який вивчає Теософію, вважатиме собі за честь зробити свій внесок у створення призначеного для цього фонду. Після повернення Генерального секретаря з Лондона негайно має розпочатися робота, тому ми просимо американських теософів, якщо вони можуть, надсилати свої пожертвування до 15 серпня на ім'я Генерального секретаря. Письмові підтвердження та висловлення подяки кожному дарувальнику буде опубліковано у журналі «The Path» у вересні 1892 року. Повний опис прийнятого плану буде опубліковано відразу».

Нью-Йорк, 1892 р., Уільям К. Джадж

Коли полковник Г.С.Олькотт прибув з Австралії до Лондона [1891 р.], тіло Олени Петрівни Блаватської було вже віддано вогню. Весь попіл в очікуванні його прибуття перебував у англійській штаб-квартирі Т.Т. на Авеню Роуд, 19. Наші англійські сподвижники, зрозуміло, відчували певною мірою почуття незручності, оскільки у країнах Заходу немає звичаю так поводитися з попелом кремованих, як у Сході. <...> Існує свого роду звичай – зберігати попіл у посудині або резервуарі на зразок глека або у ніші. Ймовірно, з цієї причини і через відсутність кращого способу полковник Олькотт вирішив зберегти попіл саме таким чином.

Потім постало питання: чи потрібну цю кількість попелу ділити на частини? Тоді Президент дійшов висновку — розділити його на три частини: одна для Індії, одна для Європи, одна для Америки. Президент підкреслив, що «якщо ми розглянемо всю

діяльність Олени Петрівни Блаватської, пов'язану з Теософським рухом, то виявимо в ній три періоди, а саме Нью-Йоркський, Індійський та Лондонський, або її колиску, віттар і місце відходу».

Та частина праху Олени Петрівни, яку полковник Олькотт привіз із собою в Індію, похована під Статуєю О.П.Блаватської у залі штаб-квартири в Адьярі.

Лондонська частина попелу спочатку зберігалася там, де Олена Петрівна Блаватська провела останні роки життя. Через деякий час, коли штаб-квартира на Авеню Роуд, 19 перестала існувати, вона була перевезена Анні Безант до Індії. У Бенаресі ця частина попелу, що збереглася, була спущена за течією річки Ганг, а також і частина праху полковника Олькотта. Це було здійснено у 1907 році.

Урна – творіння Макелла, в даний час знаходиться в Адьярі. Слід додати, що інша третина праху О.П.Блаватської протягом кількох років перебувала у штаб-квартирі Т.Т. в Нью-Йорку, і потім протягом багатьох років в Пойнт Лома. Нині вона зберігається у Архіві Теософського Товариства Пасадена (шт. Каліфорнія).

Тоді ж було досягнуто домовленості між представниками трьох відділень про те, що якщо Європейська чи Американська штаб-квартири перестануть існувати, то частина попелу, довірена їхньому відділенню, повинна бути негайно переправлена до Індії. Полковник Олькотт віз частину праху, призначену для Індії, спочатку через океан в Америку, потім через Америку в Японію і звідти в Індію, в Мадрас. Таким чином, після того, як Олена Петрівна Блаватська залишила земний план, порох її здійснив навколосвітню подорож.

Після Олькотта, Генеральний секретар Американського Товариства У.К.Джадж відвіз призначену для Нью-Йорка частину попелу через океан, де вона перебувала багато років.

А в цей час (друга половина 1891 року) у Лондоні відбувалося таке. Найближчий друг покійної Олени Петрівни – графиня Вахтмейстер звернулася до прославленого шведського майстра з виготовлення виробів

із бронзи – до Свена Бенгтсона (1843-1916) з проханням зробити бронзову скриньку для зберігання в Лондоні праху О.П.Блаватської. І на 1892 рік вже закінчена урна була представлена Секції Т.Т. у Лондоні на її щорічних зборах. Майстер передав свою роботу як дар Лондонському відділенню (див. фото).

Висота, ширина та глибина її – близько двох футів (приблизно 61 см). Вона поставлена на бронзову платформу у вигляді трьох щаблів. Урна виглядає як прекрасний витвір мистецтва. Усі компоненти її є символами, вигравіруваний і девіз Теософського Товариства. Відображено на ній три найважливіші дати життя Олени Петрівни Блаватської: народження, поїздка до Індії та відхід із земного плану.

Дизайн урни було здійснено Реджинальдом Уіллоухбі (1845-1927), відомим живописцем та різьбярком по дереву, що належав до Лондонської Ложі Блаватської. Загалом у урні Уіллоухбі знайшла своє відображення любов і відданість соратників О.П.Блаватської. Верх урни увінчаний вогненним серцем, що лежить на срібному лотосі. Усередині урни, під куполом, знаходиться невелика індійська ваза, куди вміщено попел, а також вкладено документ, що свідчить про те, що в Лондоні того дня попел був поміщений в урну, і все це було представлено Зборам. Підписана декларація підтверджує, що вміст урни складає прах Олени Петрівни Блаватської. У ній також перераховані імена осіб, причетних до цієї акції та час її здійснення.

Оригінальний текст: Theosophical University Press from ECHOES OF THE ORIENT THE WRITINGS OF WILLIAM QUAN JUDGE (США).

Переклад Світлана Гавриленко

Чи можемо ми позбутися заздрості та агресії?

Олена Петрівна Блаватська

... Правду кажучи, ні благословення, ні прокляття людей не можуть вплинути, не кажучи вже про те, щоб змінити карму націй і людей, яку вони створили у своєму минулому. Але люди сліпі по відношенню до цієї істини. Вони бачать накази про каральні вироки, які оприлюднюються публічно, але, проте, відмовляються розуміти їх справжні причини.

«О, – вигукують вони, – саме аморальність і брехливий характер пана А спричинили цей новий публічний скандал. Це лихо викликане лицемірством А по відношенню до Б, В і Г, і таким чином через них воно зачіпає цілу націю! Ми, праведники, не мали жодного відношення до всього цього. Отже, наш прямий обов'язок тепер полягає в тому, щоб очорнити А відповідно до нашого фарисейського громадського кодексу, висловити священний жах, викликаний цією подією, і вмити руки».

О, ви, дорогі приватні та політичні гадюки! Хіба вам ніколи не спадало на думку, що якщо кошмарний сон гусака, що змусив його прокинутися і своїм ґоготом розбудити всю дрімаючу зграю, міг врятувати Рим, то й ваше ґоготіння може призвести до таких же несподіваних результатів? Що як А, або Б, або В (краще подумайте відразу про весь алфавіт) порушив одну чи дві заповіді, то це просто тому, що, як і всі ви, він є продуктом свого часу та віку. Але хіба ви не знаєте, що ластівка, що будує гніздо, хлопчисько, що впав у багнюку, виходячи з чорного ходу, або ваша няня, що торгується з хлопцем з м'ясної крамниці, можуть змінити вигляд націй так само, як і крах Наполеона?

Так, воістину так, бо зв'язки всередині зв'язків та ланцюжків подій цього всесвіту з її ніданами [взаємопов'язаними причинно-наслідковими ланцюжками] знаходяться за межами нашого розуміння.

Кожна провина в житті смертного, згідно з окультною філософією, є гострим мечем у руках карми; один бік леза вражає грішника, інший – сім'ю, націю, іноді навіть расу, яка його породила. Якщо один бік леза завдасть йому глибокої рани, то інший – у майбутньому – може іскромсати тих, хто несе моральну відповідальність за гріхи своїх дітей та співгромадян. Нація Каїна звертається на порошок, тоді як убитий ним брат Авель воскресає у славі (...).

«Хто з вас без гріха, перший кинь у неї камінь» [Ін.8: 7]. Ці слова, мабуть, були сказані даремно, оскільки навіть християнський закон глузує з їхнього практичного застосування.

Одна тільки «язичницька» теософія намагається нагадати в наші дні про ці благородні слова, звернені до жінки, викритої в перелюбі: «Ісус сказав: і я тебе не засуджую, йди і більше не гріши» [там же, 8:11]; і тільки вона одна схиляється у глибокому благоговінні перед божественним милосердям і мудрістю (подібною до мудрості Будди) такого рішення.

[1] Плутарх «Римські питання», 287с.

[«Зібрання творів» О.П. Блаватської, ТРН, США, том XII, с. 384-385].

Переклад Світлана Гавриленко

Моральний вимір життя

Світлана Гавриленко, к.ф.-м.н., доц, ГС ТТвУ, Київ

Ми співвідносимо свої дії у фізичному світі, щоб врахувати всі обставини і можливі наслідки. Так само ми повинні співвідносити свої дії з божественним моральним законом, яким пронизаний весь Всесвіт. Ми бачимо гармонію і порядок у Космосі, ми також знаємо про закон взаємопов'язаності, взаємозалежності, взаємообумовленості всього з усім (т.зв. властивість тотальності).

Життя будь-якої істоти у Всесвіті покликане підтримувати цю гармонію та порядок, служити малим інструментом та агентом Великого розумного Плану. Більше того, та частина Великого розумного Плану, за яку це істота відповідальна, вже відпочатку закладена у ній самій і міститься в тому, що ми називаємо божественної іскрою, вищим принципом. Людській істоті у Божественному Плані творіння відведено особливу роль. Адже їй дана здатність самопізнання та вільна воля. Вільна воля зумовлює вільний вибір. Саме свобода вибору людини дає їй можливість розвиватися і вдосконалюватися.

Людство пройшло великий еволюційний шлях і багато чого досягло. Поряд із великими звершеннями нашої цивілізації, ми маємо й безліч проблем, з якими зіткнулися сьогодні. Більшість цих проблем носять

безпосередньо антропогенний характер і пов'язані з людським вільним вибором. Давайте поміркуємо про свій власний вільний вибір. Щодня з ранку до вечора ми щось вибираємо. При цьому ми керуємось певними пріоритетами. Часто наш вибір зумовлений сильною емоційною реакцією, часто вигодою, отриманням переваги, заохочення, нагороди, або визнання. Часто ми керуємося уявленнями доцільності, здорового глузду, соціальними критеріями, а то й просто звичкою, автоматичною реакцією. Результатом є те, що є. Маємо те, що маємо. Чи задовольняє нас порядок речей, що склався? Чи вважаємо ми, що треба щось змінювати? Чи завжди ми усвідомлюємо, з чого варто почати зміни до кращого, справедливого, доброго і правильного світу, світу майбутнього людства? Всі духовні вчення і вчителі говорять нам, що такі зміни слід починати з себе. Змінити та вдосконалити себе – завдання найбільш складне та актуальне.

Вертикальна соціальна мораль відображає зв'язки ЛЮДИНА – РОДИНА – СУСПІЛЬСТВО і є досить розробленою частиною соціального життя, підтримується традицією, законодавством, пройшла шлях тисячоліть. Набагато складніше з кроскультурним спілкуванням, взаємним співіснуванням різних традицій, вірувань, релігій, світоглядів. Це

пов'язано з глибоко укоріненою у підсвідомості розпізнавальною системою «свій-чужий». Сьогодні не тільки визнання чужих принципів, але навіть допущення їх до обговорення вимагає від людини підняття на мета-рівень, тобто розширення свідомості, а значить і крок уперед у своєму моральному розкритті.

Багато цивілізації в історії людства досягали високого рівня, мали потужні джерела енергії, виробляли чудові прилади та інструменти, досягали висот в технологіях оволодіння силами природи, але цим цивілізаціям не вистачало духовного розвитку і вони закінчувалися самознищенням. Саме моральний потенціал людства має бути реалізований і в сучасній цивілізації, щоб не повторився сумний досвід минулого. Адже є всі підстави вважати, що ми наблизилися до краю, стрімко до нього наближаємось.

Зараз ми стоїмо на роздоріжжі, і з нинішніми тенденціями і уявленнями рухатися вперед небезпечно. Зараз перед нами стоять ширші завдання, ніж раніше, а тому нам потрібні ширші погляди і спосіб мислення, ми повинні навчитися оцінювати ширші можливості та перспективи. Ми повинні сказати слідом за видатним фізиком сучасності Стівеном Хокінгом, що нам слід свідомо подбати про свою еволюцію, про своє майбутнє, про долю планети.

А ось слова видатного мислителя сучасності Ервіна Ласло, засновника Будапештського клубу, що підтверджують це: «Наш час став свідком різючих змін, які перевели основну ідею — уявлення про те, що наш світ і в майбутньому, як і раніше, залежатиме від того, що думаємо, говоримо і робимо ми, люди, — з галузі банальних істин у сферу наукових принципів».

Сучасний світ має багато знань, але заблукав у пошуках блага, добра. Знання і благо повинні об'єднатися в синтезі, вони нероздільні у своїй єдності, як єдина Божественна Любов і Мудрість. Моральність динамічна, вона проявляється в дії, через посередництво дії, але не ототожнюється з самою дією.

Сьогодні мораль – це нагальна потреба часу і запорака виходу на новий рівень міжособистісних, міждержавних, міжетнічних взаємовідносин, на новий цивілізаційний рівень на планеті.

Принципи співробітництва, взаємодії, засади взаємоіснування сьогодні, як ніколи раніше, потребують узгодження, домовленості, фаховості та механізму регуляції. Саме мораль є тим інструментом, який допомагає успішно подолати гострі кризові ситуації сьогодення.

Як відомо, мораль та етика є внутрішнім регуляторним механізмом зовнішнього прояву для людини та суспільства. Ми можемо розглядати етику та мораль у їхніх швидкоплинних, мінливих одежах, коли одна й та сама дія може бути проявом поваги або зневаги, добродійності або злочином. Але незаперечним є існування Моралі з великої літери, що відображає собою велич космічних законів співіснування та співтворчості, які надихають нас своєю гармонією та красою.

Мораль містить в собі категорії оцінювання. Поверхнево це робиться за фактом самого вчинку, але це дуже відносна і недосконала категорія. Більш глибоке оцінювання робиться за наслідками вчинку, що теж досить суб'єктивно та невизначено. Ще глибшим виміром є оцінювання за наміром, за спонукаючими обставинами, що викликали те чи інше діяння або бездіяльність. І якщо цей вимір моралі буде нами контролю-

ватися та вдосконалюватися, то добра воля стане домінуючим фактором буття, енергією живлення для людини та суспільства. Адже моральність у житті проявляється як любов, розуміння, прощення, злагода, взаємоповага і співробітництво.

Людство має здійснити свідомий вибір на користь добра, істини, справедливості. Але людство складається з окремих людських істот, тому свідомий вибір для людства можливий лише як результат свідомого вибору кожної окремої людини. Кожна людина, досягнувши моменту свідомого морального вибору, тим самим символічно виходить із похмурих підвалів життя, біля входу до яких висить табличка «Наслідки», і переходить у величну будівлю життя під назвою «Причини». Така людина перестає відчувати себе знедоленою, ущемленою, жертвою, ошуканою, гвинтиком чиеїсь машини, а починає відчувати в собі силу самій вирішувати, приймати свою відповідальність, здійснювати свої божественні права на життя, свободу, красу, радість працю та творчість.

Давайте проскануємо своє життя, звички, уявлення, відносини з іншими істотами через призму свого морального закону. Якщо ми включимо у своє повсякденне існування моральний вимір, ми зможемо піднятися над собою, над своїми життєвими труднощами, над своїми слабкостями і недоліками. Причому, зробимо ми це не під тиском зовнішніх обставин, а виключно під впливом внутрішнього наміру, внутрішніх спонукальних причин. При цьому ми розчистимо прохід для високих духовних впливів, для здійснення Божественного Плану, адже саме наш внутрішній моральний закон є суттю нашої божественності. Отже, ми станемо провідником Бога на землі, нашими руками і ногами він проявлятиме себе в житті. І ми

отримаємо нові сили та можливості у своїй діяльності, нові натхнення у своїй творчості, нових друзів та однодумців, а головне – нове розуміння величі божественного задуму та грандіозності завдань, над виконанням яких ми маємо зосередити свої зусилля. Отже, моральний вимір життя виводить нас на духовний рівень існування, або скоріше співіснування. І на цьому рівні нам відкривається реальна суть тієї Єдності, про яку ми раніше були лише інтелектуально обізнані.

Ще під час Першої світової війни наш великий учений Володимир Вернадський, засновник Української Академії Наук, почав розробляти наукову ідею про природні продуктивні сили. У цілому нині це потенційна енергія держави, її базис, до якого треба ставитися буже дбайливо. На його думку, це природні ресурси тієї землі, яку займає народ цієї країни, це і корисні копалини, і так звані відтворювані ресурси: рослини, тварини, ліси, води. Але не тільки. На думку В.Вернадського, основні природні продуктивні сили – «духовні сили людства, – його думка, його воля, та його моральна могутність – безсумнівно є основними, визначальними умовами національного багатства».

Так давайте ж відкриємо ці свої природні багатства, моральні сили, які поховані під корою егоїзму, користолюбства, жадібності, страху та агресії. Вони невичерпні і вічні, і не так вже й глибоко вони залягають у нашій свідомості, адже доступні навіть дитині. У них закладено потенціал майбутньої слави людства, базис нової цивілізації, можливість небувалого внутрішнього розкриття націй, країн та континентів. Але виклик полягає в тому, що при цьому кожному з нас треба перш за все розпочати із себе. Тож давайте спрямуємо себе до вищих вимірів моральних стандартів життя.

Містичні історії Вільяма Джаджа

Юлія Родіна, Дніпро

До вашої уваги дві з містичних історій Вільяма Джаджа, які було опубліковано в журналі «Шлях» у 1889 та 1890 роках під псевдонімом Брайан Кінаван (переклад з англійської авторський).

Вільям Джадж

Story 5. The Magic Screen of Time

Магічний екран часу

(вперше опубліковано у журналі «Шлях», Т.IV, квітень 1889 г.,
стор. 10-13).

Story 9. The Turn of the Wheel Little Tale of Karma.

Поворот колеса Маленька казка про карму.

(вперше опубліковано у журналі «Шлях», Т.V, жовтень 1890 г.,
стор. 207-210).

Історія 1 (у збірці історій дев'ята, вперше опубліковано у журналі «Шлях», Т. V, жовтень 1890 р., стор. 207-210).

Поворот колеса. Маленька казка про карму

Частина 1

Він був сином не дуже великого правителя у Раджпутані. Його батько був з касти воїнів і керував своїм власним невеличким містечком та районом, що включав у себе кілька селищ. Керував справедливо і мудро, так, що усі були щасливими, і їх життя можна було назвати квітучим.

Правителя який керував містом, називали Раджею; він жив у кам'яному будинку, побудованому на пагорбі. Син, про якого розповідається у цій історії, і якому могли б дістатися почесні і влада батька, був єдиною дитиною і народився після того, як Раджа багато років був бездітним. Сина по народженню назвали Рамою на честь великого Аватари.

З моменту народження і до тих пір, поки він не навчився говорити, у його дитячих очах завжди був дивний вираз – погляд, який дивився на вас не здригнувшись, водночас був сміливим і розважливим, начебто у нього на вас був якийсь задум; і все ж іноді здавалося, що він сміється саме над собою, і часом, сміється меланхолійно.

Рама ріс і радував батька своєю добротою і силою розуму. Дивний погляд його дитячих очей залишався з ним. І одночасно з загальною любов'ю, хлопчина визивав якусь особливу повагу до такої межі, що люди під час відчували деяке хвилювання поряд з ним.

З часом, його навчання було завершено; і на його власне прохання було зробле-

но перше коротке паломництво до знаменитої святині, яке відбулося, як на розсуд, дуже рано; і далі він почав брати участь в управлінні справами старого, а поступово й неминуче, вже немічного Раджі.

Кожен день він йшов у свої кімнати один, і нікому не дозволялося входити в ці три його кімнати. Чотирнадцятого ж числа щомісяця він проводив весь день на самоті.

Рушаймо ж разом з ним у один з цих щомісячних ретритів і послухаємо, з його, звісно, згоди.

Частина 2

Кімната – звичайна індуїстська кімната. Жорсткий чунам, підлога, ліжко закатане у кутку. На стінах одна або дві пласкі металеві зображення, що зображують різних богів і героїв, інкрустовані емаллю.

Він входить і підходить до стіни та стає перед одним з цих зображень, а саме, на якому зображено Крішну. Дивний погляд у його очах стає все глибшим, сильнішим, і потік світла, здається, струменить від них до об'єкту на стіні. Його губи ворухаться.

«Атманам атмана» – здається, говорить він. Інше ж він бурмоче так тихо, що ми його не чуємо. Ці слова на його власному діалекті, але в свідомості слухача вони перекладаються самі собою. Він каже: «Цей вантаж на моєму серці не з цього життя. Я не знав смутку, не втратив нічого, що любив. Мої амбіції здійснені, теперішнє світле, майбутнє не вказує на тінь.

Та коли ж, Крішна, я дізнаюся те, чого не знаю зараз, і що хочу дізнатися? Але навіть зараз промінь надії проникає у мою душу».

У той момент, коли він вимовив останні слова, з металевої пластини пролунав дзвінкий звук, і Рама пильно подивився туди. Пластина завібрувала, і легкий аромат поширився від неї по всій кімнаті.

Повітря, здавалося коливалося повільно, хвилеподібно, а потім приголомшуюча фігура молодого юнака, здавалося сама по собі, виникла на підлозі – вібрація перейшла у форму, а запах перетворився на світло. Рама пильно дивився на цю істоту, яка стояла прямо, навіть трохи лякаюче, але в той же час спокійну і сильну, вона була начебто оточена спокоєм. Його лякали цей спокій і сила.

Дочекавшись, коли Рама на нього подивиться, він йому сказав: «Ви забули Упанішади: Два птахи сидять на одному дереві; один їсть фрукти, а інший дивиться»

«Ні, – сказав Рама, – я не забув. Вони індивідуальні, але й універсальні. Той, хто дивиться – це моє Вище Я – Атман».

«Я твоє Вище Я. Я прийшов тобі сказати три слова. Не забувай їх, не забувай мене. Це: дія, закон і плід дії».

«Це, – сказав Рама, – я чув. Я знаю Дію і Закон, але Плід Дії – це те, що всередині?»

Юнак, сама форма краси, відповів: «Тобі боляче незнання про нього. Ти пов'язаний своїм майбутнім. Це твоє теперішнє народження має дозволити тобі поліпшити карму для твого наступного народження, але вона буде завжди похмурою і болючою, якщо зараз не виправиться. У цьому сьогодні твоє майбутнє. Тепер потенціал полягає у наслідках того, що ти робиш».

Потім, спрямувавши у обличчя Рами один прямий погляд, схожий на стрілу, фігура змарніла, і на пластині немовби пролунала прощальна нота.

А на стіні, здавалося, проходили картини бідності і багатства, хатин та кам'яних будівель.

Наступного дня Рама вийшов з кімнати, але ніколи більше не здавався сумним або роздратованим.

Його старий батько помер, і він багато років керував, наглядав за урядом та раздавав милостиню у всіх напрямках, поки не прийшов суперник, новий Раджа і не зажадав усе його майно, пред'являючи до нього претензії через якусь забуту гілку родини.

Замість того, щоб відхилити вимогу – що було б доволі справедливим, замість того, щоб вбити суперника, як він міг би це зробити легко, Рама повністю змирився, віддалився, вирушивши до лісу і помер після кількох років аскези.

Частина 3

Колесо часу котилося, і Рама відродився у місті, яким керував новий Раджа, який у минулому його житті зажадав володіння Рами.

Але тепер Рама був бідним, невідомим, знедоленим чандалом, який вимітав сміття і сподівався, що Карма зможе йому допомогти. Він не знав, що він Рама, він тільки підмітав сміття біля палацу Раджі.

Якось, стурбований сном, що наснився вночі, Раджа провів аудієнцію з усіма жерцями та віщунами, яка була доволі наповнена пихою. Забобонний правитель покликав їх, щоб вони витлумачили та науковим чином виклали причини сну, та, будучи знавцями священних писань, вказали йому на заходи, що допомогли б запобігти поганого.

Йому приснилося, що, коли він гуляв по саду то почув від свого скарбника про те, що його багатство збільшується, але раптом виросла величезна кам'яна будівля.

Астрологи віддалилися і звірилися зі своїми книгами. Вони знайшли один простий рекомендований засіб. «Нехай правитель завтра дасть величезну суму грошей першому, кого він побачить після пробудження».

Це рішення зразу ж було прийнято, і його автор, віщун-астролог мав намір бути під рукою заздалегідь, щоб отримати ці гроші собі.

Раджа погодився на вказівки зірок і пішов собі спочивати, сповнений рішучості зробити на наступний день величезні дари. І ніякі жахливі сни не порушували вже його спокій у цю ніч.

Мерехтливі зірки рухалися над небосхилом, і місяць, здавалося посміхався місту, начебто перебуваючи поблизу, він чув і знав усе.

Холодним раннім ранком, темним від передчуття світанку, чандала – колись Рама – підмітав сміття біля палацу, де всередині тільки-но прокидався Раджа.

Остання зірка на небі, здавалося, зупинилася, як би побоюючись, що Рама підмітає не ту сторону палацу, з якої відкривалося вікно Раджі. Повільно, дуже повільно, але невпинно, почуття Раджі, що поступово пробуджувався, повернулися, і коли вони вернулись зовсім, у ньому спалахнув жахливий спогад про його сни. Піднявшись з циновки, на якій він лежав, він встав і, здавалося, задумався.

«Що мені треба було робити зараз? Так, дарувати дарунки. Але ще не день. Проте, оракул сказав: «Відразу після пробудження».

Поки він вагався, бідний прибиральник сміття назовні підійшов ближче до його вікна. Зірка, що у цей час заходила, здавалося, майже пробила променем стіну, який вдарив Раджу і підштовхнув до вікна. Розкривши віконниці, щоб перевести подих, він подивився вниз і побачив перед собою бідного чандалу у жилеті та без тюрбана, спитнілого від старанної напруги поквипитись зі справою, яка після завершення залишить землю великого Раджі чистою і готовою для господаря.

«Слава богам, – сказав Раджа, – це доля, справедливе рішення; бідним і благочестивим слід давати дарунки».

Рано вранці він зібрав всіх своїх міністрів і брамінів і сказав: «Я дарую дари Девам через бідних. Я виконую свою клятву. Поклич чандалу, що підмітав сьогодні землю рано вранці».

Покликали Раму, і він подумав, що ця подія веде його до в'язниці або смерті. Але Раджа вразив його дарунком у кілька тисяч рупій, і коли ставший багатим чандала знепритомнів, йому здалося, що він відчув дивний знайомий запах, та побачив, як повз нього промайнула сліпуча фігура. «Це, – подумав він, – Дева».

Гроші зробили Раму багатим. І він повністю відбувся у своєму житті і запросив вчених брамінів навчати інших; він роздавав милостиню а одного разу наказав побудувати величезну кам'яну будівлю з розбитими кам'яними ланцюгами з боків, щоб показати, як доля розірвала його власні ланцюги.

А пізніше, один мудрий провидець-брахман, творець багатьох аскез, заглянувши в його життя, сказав йому коротко:

«У наступному житті ти вільний. Тебе звати Рама».

Історія 2 (у збірці історій п'ята, вперше опубліковано у журналі «Шлях», Т. IV, квітень 1889 р., стор. 10-13).

Магічний екран часу

Щасливі ті, чий астральні почуття не розкриті, і хто не бачить всього жахливого, що оточує нас.

Стара індуїстська приказка говорить: «Той, хто знає те, який Час призначено, знає все». Час на санскриті називається Кала. Він є руйнівником і водночас відновлювачем.

Яма, що є владикою смерті, хоча і могутній, але не настільки, як Кала, бо «поки не прийде час, Яма нічого не може зробити».

Миттєвості, що пролітають перед нами, і несуть із собою все у довгій процесії, є атомами Часу, синами Кали. Роки перетікають у століття, століття в цикли, а цикли стають віками; але над усім цим панує Час, адже всі вони є лише його частинами.

Ах, скільки століть я споглядав як Час, сам невидимий, малював картини на своєму чарівному магичному екрані!

Коли на ньому я побачив слизький слід змії на священному Острові Долі, я не розпізнав моменту Часу, бо думав, що прийдешній момент відрізняється від того, у якому я жив, і ці обидва від того, що вже пройшов.

Тоді я також не знав, що той змії замість того, щоб черпати своє дихання з вічного ефіру, живиться найгрубішою формою матерії; тоді я не бачив, що спалах діаманта, встановленого на горі, був вічним сяйвом самої істини, а по-дитячому уявляв, що все це має початок.

За трагедією у храмі, у якій я став жертвою – забитий сокирою первосвященника – послідувала ще одна, про що я дізнався незабаром, коли, звільнившись від свого тіла, я розмовляв у тонкому тілі зі своїм другом, дивним ченцем. Він сказав мені, що наступного дня первосвященник, оговтавшись від жахливої події, зайшов

до храму, де моя кров все ще заплямовувала землю.

Метою його візиту було виграти час на роздуми над новими планами повернення влади над людьми, яка була ослаблена внаслідок почорніння та зникнення священного гірського діаманта. Його думки зупинилися на ідеї виготовити заміну прекрасній коштовності, але на деякий час занурившись у ці марення, його погляд раптово було прикуто незвичайною сценою. На підставці, з якої він вихопив сокиру, якою випустив кров мого життя, він побачив хмару, яка, здавалося, закінчувалася потоком пари, що піднімалася з підлоги.

Наблизившись, він зауважив, що моя кров якимось дивним чином змішалися з тим, що залишилося від плям, залишених рептилією, до смерті якої я був причетний, і від цього пар піднявся, осідаючи або збираючись на підставці. І там, на свій подив, у центрі хмари він побачив блискучий дорогоцінний камінь, що повільно формувався, і сяйво якого поступово заповнило усе це місце.

«Отож бо, – вигукнув він, – це знову діамант. Я почекаю і побачу його повністю відновленим, і тоді мій тріумф буде завершено. Те, що здавалося злочином, стане дивом».

Коли він закінчив речення, хмара зникла, вся моя кров була зібрана, і блиск коштовності наповнив його радістю.

Простягнувши руку, він взяв її з підставки, а раптово чорний жах охопив його обличчя. Даремно він намагався зрушити або кинути коштовність; здавалося, що вона тепер була прикріплена до його руки. Він ставав нібито все менше, і його тіло пронизав вогняний біль. Інші священники, що саме прийшли тоді, щоб розчистити місце, де все сталося, стояли нерухомо

на сходах біля дверей. Обличчя первосвященника було спрямоване до них, і з його тіла виходив потік червоного блискучого світла, що проливав страх у їхні серця, вони не могли рухатися або говорити.

Це тривало недовго – лише до тих пір, поки діамант повністю не зник з його руки, – а потім його тіло розколося на тисячу частин, у той час як його проклята душа з криками мчала крізь простір у супроводі демонічних форм. Діамант був ілюзією; це була моя кров, «що кричала з землі», яка прийняла форму його думок і амбіцій. «Отже, підемо, – сказав мій чернець, – ходімо зі мною на гору».

Ми піднялися на гору у тиші, і, опинившись на вершині, він обернувся, спрямувавши на мене пронизливий погляд, і я незабаром став відчувати, ніби дивлюсь на екран, який щось приховував від мого зору.

Гора і чернець зникли і на їх місці я побачив під собою місто, бо тепер опинився на внутрішній високій вежі дуже високої будівлі. Це був стародавній храм, що панував у місті магів.

Неподалік був високий і красивий чоловік: я знав, що це є мій монах, але як же він змінився! Біля нього стояв молодший чоловік, від якого, здавалося, тягнувся до мене потік світла, м'якого, але ясного, тонкого і чітко окресленого. Я знав, що це був я сам.

Звертаючись до свого ченця, я сказав: «Що це і чому?». «Це минуле і сьогоднішнє, – відповів він – А ти – майбутнє».

«І він?», – вказуючи на молодого чоловіка. «Це ти сам».

«Як я це бачу, і що це він тримає?»

«Це чарівний екран часу, який він тримає для тебе і завжди його ховає. Поглянь навколо і над головою».

Підкоряючись його команді, я окинув поглядом місто, що розкинулося внизу, а потім, глянувши вгору, я спочатку побачив тільки небо і зірки. Але незабаром з'явилася поверхня, ніби

в ефірі; крізь неї все ще сяяли зірки, а потім, коли мій погляд почав ставати міцнішим, поверхня стала відчутною, і зірки згасли, проте я інстинктивно знав, що якщо мої думки заблукають хоча б на мить, небо знову заповнить увесь вид. Тому я залишався стійким. Потім повільно на поверхні прямо у повітрі почали утворюватися картини. Місто, його люди з усіма барвами життя, і здавалося, що зверху долинає приглушений гул, ніби там живуть люди. Сцена заколивалася і попливла, а на зміну їй прийшли думки і бажання тих, хто жив внизу. Ніяких дій не було, а тільки прекрасні картини, створені думками – живі веселки, миготливі самоцвіти, прозорі кристали – це тривало до тих пір, поки невдовзі темна і звивиста лінія місцями з чорними плямами, пробралася через сліпучий краєвид.

Тоді я почув приємний, проникливий голос монаха: «Екран часу обертається; честолюбство, бажання, ревності, марнославство псують його. Все це скоро зникне. Дивись.»

І поки я дивився, як століття котяться наді мною, його краса зникла. Тільки темний фон з неприємними і більш темними обрисами кола. Тут і там було видно слабкі плями і смуги світла – добрі справи і думки тих, хто ще залишався духовним. Тоді у мене виникло питання: «Що це за екран?» «Коли в наступний раз ти народишся на Землі, він буде називатися астральним світлом», – сказав голос мого ченця.

У цей момент звучання могутнього маршу наповнило простір.

Повітряний екран, здавалося у той час затремтів, його речовина, якщо така була стискалася разом, ніби якась зустрічна сила здавлювала її, цей рух став бурхливим, а потім зірки знову засяяли з неба, і я завис на темній горі, де був дорогоцінний камінь.

Поблизу не було жодних істот, але з далеких просторів пролунав голос, який сказав: «Слухайте ж Марш Майбутнього».

Тотожність особистостей в еволюції людини

Сергій Сагаль, Київ

Еволюція починається згори, з падіння Духа в матерію. Душа повертається на Землю не в перший раз і проявляється тут вона має через нову особистість. Живучи в семеричному світі людина також семерична і складається з семи тіл (оболонки), три з яких вищі – духовні та безсмертні, а чотири нижчі матеріальні та смертні.

Вищі, духовні – Атма-Будхі-Манас, або Дух-Душа-Розум – злиті в єдину нероздільну безсмертну трійцю. Атма – це універсальне ВСЕ. Вселенський Дух. Божественна Монада. Буддхі – духовна душа, носій духу. Манас – індивідуалізований розум, провідник Атма – Буддхі на плані буття. Вища Тріада є вмістилищем Індивідуальності, вищого Я та Его людини. Монадична єдність Атми і Буддхі, Духу і Душі утворює Індивідуальність. Носієм Божої людини, або Індивідуальності є Вище Я. Злиття Манасу з Буддхі уявляє свідомість, духовне мисляче Его, постійний принцип людини, вмістилище Манаса «... бо Его – «Вище Я», коли воно занурене, злито з Божою Монадою – є Людина...» (О.П. Блаватська. Таємна Доктрина. т.2, с.103).

Нижчі матеріальні – фізичне, ефірне, астральне та ментальне тіла (оболонки) – складають нижчу четверицю, або нижнє я, під назвою особистість. Тіла особистості є матеріальними носіями фізичних, психічних, ментальних і соціальних рис людини, а також провідниками світла вищого Я. Їй притаманні розум, самосвідомість, воля, бажання і потреби. Лише одну найбільш грубу оболонку ми бачимо, а три інші невидимі для ока людини, бо вони складаються з розрідженої матерії різного ступеня щільності. Особистість, живе і діє на фізичному і тонкому планах – планах своєї сутності. Вона реалізує себе на плані свого буття шляхом пізнання природи і себе як суб'єкта соціальних міжособистісних зв'язків. Всі найбільш цінні устремління, високі почуття і переживання, духовні надбання особистості передаються вищому Я за посередництва антахкарани, місточка між вищим і нижчим манасом, для подальшого розвитку і трансмутації. Особистість є кінцевою і смертною. Термін «особистість» вказує на індивідуальний та унікальний характер людини, що має

психологічні, ментальні, соціальні та емоційні особливості, які роблять її, як похожою, так і відмінною від інших.

Тільки через особистість Індивідуальність може жити і пізнавати матеріальний світ. Особистість живе і проявляє себе на фізичному, астральному і ментальному планах буття.

Особистість в родовому дереві. Дерево роду виростає із особистостей, проявлених у різні епохи історії роду. Розмір дерева визначається глибиною знань історії. Чим більше збережено інформації про наших дідів, прадідів, прапрадідів тим вища і ширша крона дерева роду. І навпаки, дерево є маленьким, при теперішньому стані пам'яті про наш рід.

Рис. 1. Алегоричне зображення родового дерева.

На малюнку символічно зображено дерево роду з особистостей, яких ми відраховуємо в глибину від себе настільки, наскільки нам відома наша історія. Одночасно кожна особистість належить до свого Індивідуального променя. Кожен із нас несе подвійну карму. Індивідуальна – наш власний послужний список добрих та не дуже добрих

справ. Інша – карма нашого роду, як результат взаємодії між його членами. Рід може як охороняти нас, так і випробовувати. Все залежить від заслуг і чеснот, добрих і злих вчинків у минулому житті. Добрі наші справи спрямовують нас у рід, який оберігає, спрямовує та у скрутну хвилину дає сили. Випробування даються нам для подолання негативних якостей не тільки своїх, а і цілого роду. Як би не склалась наша доля, треба постійно пам'ятати своє коріння. Завжди підтримаємо наших близьких, особливо батьків, бо ми заборгували їм колись і тепер віддаємо. Однак не проти їх волі. Все, що робиться проти волі, робиться на зло.

«Якби нам удалося простежити свій родовід крізь кожную сімейну групу великої групової душі, членами якої ми є, і таким чином встановити спорідненість зі всіма членами єдиної великої сім'ї – Людства теперішнього століття, це дуже б допомогло підсилити зв'язки між нами, а також пояснити ворожнечу, яку ми інколи відчуваємо до інших, коли на те немає ніякої видимої причини» (Вчення Храму. 2003, с.91).

Особистість в намисті Індивідуальності. Еволюцію людини можна уявити у вигляді намиста із перлин, у якому кожна перлина символізує особистість, нанизану на нескінченну нитку Індивідуальності. Одна перлина – одне життя в тілі під назвою Особистість. Всі перлини складають загальний досвід всіх втілень в намисті Індивідуальності. Тільки через особистість Індивідуальність може жити і пізнавати матеріальний світ. Крішна в Бхагавадгіті алегорично передає суть цього творення: «Немає нічого вищого за Мене, о Дхананджая. Усе це нанизане у Мені, як грона самоцвітів на нитці» (7.7). Езотерично нитка це Его, а самоцвіти

виступають як особистості. Кожна перлина-особистість має своє родове дерево. Роздивляючись родове дерево, ми не можемо визначити до якої Індивідуальності належить та чи інша особистість. Індивідуальне намисто об'єднує особистості з їх родовими деревами у величезну групову Душу, яка уявляє собою ЛЮДСТВО.

Рис.2. Намисто

Дві особистості (батько-мати) різних індивідуальних намист, взаємодіючи, формують третю особистість (сина, дочку) третього намиста Індивідуальності. Таким чином ці особистості одночасно належать до одного родового дерева, і до трьох різних Індивідуальностей. Одночасне втілення трьох особистостей унеможлиблює їх приналежність до однієї Індивідуальності. Можливе повторне втілення однієї і тієї ж Індивідуальності у один і той же рід. Дерево роду можна уявити перевернутим коренями догори, де вони об'єднані з Світовою Душею, являючись провідником її у світ буття. З цього безмежного океану енергії Душа за посередництва стовбура розсіює іскри-гілочки, що символізують Індивідуальності. Родове дерево будується на матеріальному видимому плані із фізичних тіл. Особистості одного родо-

вого дерева, належачи до різних Індивідуальностей, взаємодіють між собою. Індивідуальність працює на плані духу, який не сприймається нашими органами почуттів. Павутина втілень Індивідуальності надзвичайно заплутана кармою і пізнати її людиною нашого часу неможливо. А чи є зв'язок між родовим деревом і намистом. Якщо такий зв'язок є, то тоді відкривається шлях до непрямого часткового зняття покрови з минулих втілень. Взаємодія між особистостями роду одночасного втілення породжує причини, що проявляться як кармічні наслідки на фізичному і тонкому планах. Нереалізовані сьогодні наслідки проявляться завтра, або у наступному втіленні, шляхом обміну якістьми між оболонками особистостей.

Усі речі та істоти у Всесвіті, відповідно до закону Єдності, взаємопов'язані та взаємозалежні. В природі править порядок, дякуючи якому все підкоряється законам і формування особистостей проходить безперервно під дією сил і енергій, накопичених минулою особистістю. У Гранях Агні Йоги знаходимо підтвердження цього процесу творіння: «Кругообіг матерії та енергії в природі йде гармонійно і в безперервному взаємозв'язку. У будові форм усіх царств: мінерального, рослинного і тваринного, застосовані такий розум і таке знання законів хімії, механіки, електроніки та інших наук, ще невідомих людям, до розуміння яких людина тільки починає доходити» (Б.Н. Абрамов. Г.А.Й., 1971р., №631).

Тотожність особистостей означає, що вони є схожими чи однаковими за певними параметрами або характеристиками, які можуть включати в себе фізичні, психічні та ментальні ознаки, а також цінності, інтереси, соціальні навички тощо. Проблема тотожності особистостей – філософська пробле-

ма. Вона полягає в тому, що людина, навіть протягом одного життя, в різні моменти часу є однією і тією самою особистістю, тоді як склад її і свідомість постійно змінюються. І це закономірно, бо особистість розвивається, еволюціонує протягом земного життя.

Визначаючи тотожність особистостей, будемо порівнювати їх стан на момент смерті фізичного тіла поточного і сформованості тіла людини чергового втілення. Махатма К.Х. вказує, що формування людської істоти починається на восьмому місяці утробного розвитку і закінчується після досягнення дитиною віку семи років. Тобто: «Візьміть людський утробний плід. З моменту його виникнення до того, як він завершить сьомий місяць свого дозрівання, він повторює в мініатюрі мінеральний, рослинний та тваринний цикли, які проходив у своїх попередніх оболонках, і лише протягом останніх двох місяців розвиває свою майбутню людську сутність. Людська істота завершується лише на сьомому році життя дитини» (Листи Махатм. №67 (ML-15) від 10.07.1882р.).

Як бачимо, елементи фізичного, а також якості астрального і ментального минулих тіл наповнюють нову особистість, що досягає завершеного вигляду через сім років земного життя. Це і є особистість, що ототожнюється з попередньою. Далі людина починає самостійно еволюціонувати, використовуючи наявні якості, рівень свідомості і вільну волю під впливом таких чинників, як генетика, середовище виховання, культурний контекст, освіта та інших.

Перш за все, тотожність двох особистостей однієї Індивідуальності визначається спорідненістю відповідних оболонок, що входять до їх складу. Наскільки вони будуть подібні по складу, чистоті та якості, настільки особистості будуть схожі одна на другу.

Тут особливо потрібно підкреслити, що мова йде як про фізичну, так і внутрішню, тонку сутність. Тобто, наряду з індивідуальністю вищого Я, нижнє я, або особистість, також виказує індивідуальні властивості. З того, що було, створюється те, що є. Відбувається це під дією законів природи на основі сил і енергій, накопичених минулою особистістю. Це означає, що якості минулої особистості обов'язково увійдуть до складу нової. Формування складу і якостей нової особистості відбувається на основі результатів наших діянь, думок у минулому втіленні, що відтворюється у новому співвідношенні її скандх (якостей). Закономірно, що людина зароджується унаперед визначених умовах: «І визначається гріховність або благодетність людини, що втілюється, якістю, чистотою скандх, сотворених у минулих втіленнях і залишених розвтіленим Я біля кордонів девачана. Що посіяло воно, те й пожне. Реінкарнація збере навколо неї всі ті Я, які прямо чи опосередковано постраждали від рук минулої особистості або навіть за неусвідомленого її сприяння. Немезида поставить їх на шляху нової людини, що приховує в собі колишнє, вічне Я» (О.П. Блаватська. Ключ до теософії, с. 160). Махатма Кут Хумі, підтверджуючи цей процес творіння, вказує, що: «...в країні тіней новий, ще несвідомий зародок «Я» стає справедливою жертвою гріхів свого попереднього «Я», лише минула карма якого – заслуги і провини – ткатиме його майбутню долю» (Листи Махатм. №18, с.60).

Людина народжується відповідно до того, що вона створила. «Все, що було притаманне минулій особистості, як негативне так і позитивне, нікуди не ділось, все залишається і одночасно втілюється у черговому житті», – наголошує Готтама Будда. Нега-

тивне – через залишки елементарія минулої особистості, елементи і штучні елементи, як продукт наших думок і бажань. Позитивне – через вище Я, частиною якого воно стало після чергового переходу меж світів. Будова і склад нової особистості є також успадкуваннями індивідуальної і родової карми. А. Безант підтверджує подібність особистостей різних втілень: «Корпускула, що вийшла з причинного тіла, може розвиватися тільки строго певним способом, притягуючи до себе матерію, що має певні властивості, і розташовуючи її в строго певному порядку. Так відтворюються схильності, емоції та пристрасті тіла бажання (або астрального тіла), що знову формується після повернення людини в астральний світ. При цьому відтворюється точна копія людини певної якості, набутої нею в минулому. Таким чином, астральне тіло дається нам не тільки на одне земне життя, воно ж формує і тип астрального тіла, яке буде нам дано в наступному народженні, — і це ще одна причина, через яку нам слід намагатися очистити своє астральне тіло якнайбільше можливою мірою; цим ми поставимо наше нинішнє знання на службу своїй майбутній досконалості» (А. Безант. Людина та її тіла).

Чи можемо ми знати причини народження людини з тими чи іншими рисами характеру, її можливостями, недоліками, звичками? Життя так влаштовано, що причини накопиченої і зрілої карми, почуттів і рис, притаманних нам від народження, надійно сховані від пам'яті нової особистості. В її пам'яті немає інформації щодо досвіду минулих життів. Особистості попереднього і нинішнього втілення нічого не відають одне про одного. Лише пам'ять спільної Душі єднає їх і проявляє минулі накопичення для виконання еволюційної задачі сьогодення.

Як кармічні причини, так і наші риси характеру проявляться як наслідки в теперішньому житті у вигляді успадкованих при народженні рис і умов життя. Вчитель у своєму листі пояснює: «Тепер, – повертаючись до питання тотожності між старим і новим Его, я можу нагадати вам, що навіть ваша наука прийняла старий, дуже старий факт – явно стверджуваний Нашим Владикою, – що людина, будь-якого даного віку, хоча почуттями та сама, проте фізично не та, якою вона була кілька років тому (ми говоримо – сім років – і готові підтримати і довести це): говорячи згідно з Буддизмом, його Skandhas змінилися, водночас вони постійно, безперервно працюють, готуючи абстрактну форму – «privation» -»особистості» майбутньої нової сутності. Отже, якщо справедливо, що людина в 40 років насолоджуватиметься або страждатиме за свої ж дії, скоєні в 20-річному віці, то однаково справедливо, щоб сутність нового народження, яка по суті тотожна з попередньою сутністю — якщо вона є її породженням і творінням, – відчула б наслідки цього самопороджуючого Я, або особистості» (Чаша Сходу. Листи Махатм. Лист XXII).

Автор психологічної теорії Джон Локк за критерій тотожності особистості приймає тотожність свідомості: «Бо, наскільки розумна істота може повторювати ідею минулого діючи з тією самою свідомістю про нього, яка в нього була спочатку, і з тією самою своєю свідомістю про всяку теперішню дію, настільки вона і є одна і та ж особистість». На цій тотожності особистості, вважає Локк, «засновано всяке право і справедливість нагород і покарань, воно є умовою моральної та юридичної відповідальності особистості» (Джон Локк. «Досвід про людське розуміння». Друге видання. 2022. II.27.26, с. 189).

Слід продовжити дію цього закону на різні втілення, і подібність особистостей одного намиста індивідуальності стає очевидною і на плані свідомості. Свідомість у процесі розвтілення, або скидання оболонок, послідовно переходить межі цих оболонок, проявляючись у черговій із них. Так після смерті фізичного тіла, свідомість через деякий час покидає його, переходить на астральний план, а коли розкладеться і астральне тіло, вона піде за своїм носієм до ментального світу, переміщуючись по його шарах і досягаючи кінцевого положення у цьому розвтіленні, а саме області, під назвою Девачан, у своєму причинному тілі. Адже, саме причинне тіло переходить із одного життя до іншого, саме в ньому зберігається весь досвід і в нього ж повертається зрештою свідомість. В результаті цих переходів, свідомість не змінюється, а лише перетворює, асимілює досвід, отриманий у земному житті. Бо, хоч і безсмертний Дух наш, збираємо і наповнюємо ми Чашу Його тільки на Землі: «Безсмертний ДУХ і вічна ЧАША його накопичень, бо ЧАША і ДУХ не від цього світу, хоча наповнена ЧАША плодами земних досягнень, тобто знанням і досвідом, зібраними на Землі» (Г.А.Й. 1960. Серпень 31).

Питання тотожності свідомості двох особистостей різних індивідуальностей не може бути вирішене позитивно, оскільки в цьому випадку кожна особистість має унікальну свідомість, досягнуту у процесі самостійної еволюції в своєму намисті. З іншого боку, розглядаючи деякі загальні аспекти свідо-

мості, ми можемо бачити, що вони можуть бути спільними для багатьох людей; такі як емоції, потреби, сприйняття світу тощо. У цьому випадку можна говорити про деяку ступінь спорідненості особистостей.

Розмірковуючи над результатами дослідження тотожності особистостей ми бачимо, що фізичні властивості, пристрасті, рівень мислення та свідомості у новонародженій особистості сформовані у попередніх втіленнях. Головна задача поточного втілення полягає в підготовці і формуванні оболонок і свідомості наступної особистості. Від характеру цієї роботи буде залежати якість нового життя і можливості досягнення вищих вершин на спіралі еволюційного розвитку людини. Кожен наш крок, кожне наше бажання, кожна наша думка сьогодні – стає реальністю завтра. Реальність ця може або підніматись вгору, або опускатись донизу по спіралі еволюції. Задача наша – прожити відведений час так, щоб кожна наша дія, кожен вчинок, кожна мрія піднімала нас хоч трохи, але вгору. У черговому втіленні, отримуючи тіла з вищими якостями, ми збільшуємо загальні досягнення Духу, і, дякуючи цьому, будемо все більше індивідуалізуватись на шляху злиття з Душею Світу.

Тобто, особистість (self) визначається свідомістю (consciousness), яка є ніби безперервний струмок, що в кожен момент пов'язаний з попереднім та наступним станом. Отже, тотожність особистості полягає в тому, що в кожен момент її свідомість може відслідковуватися до попередніх моментів, утворюючи єдиний безперервний ланцюг.

Поетична сторінка

Три мудреца

Однажды на вершинах гор,
Где слышен глас Творца,
Сошлись и разожгли костёр
Три древних мудреца.

Один сказал: друзья мои,
Над миром меркнет Свет,
И нас троих Звезда Любви
Призвала на совет.

Как сделать грешный мир святым,
Очистить к звёздам путь,
И как нам светлые мечты
Людской душе вернуть?

Пусть Красота наш мир спасёт –
Пошлём её лучи.
Она в сердцах растопит лёд
И песней зазвучит!

Другой сказал: ты прав, мой брат,
Желанна Красота,
Но мир наш скупостью объят
Раздор – его мечта.

Пусть Истина наш мир спасёт –
Пошлём её огонь.
Кто в сердце Истину несёт
Не обожжёт ладонь!

Садилось солнце за утёс,
Сгущался тьмы покров,
Но слов своих не произнёс
Один из мудрецов.

Он молча хворост собирал
И слушал двух друзей.
Огонь взлетел к вершинам скал –
И стало всем теплей.

И поняли друзья тогда
Как мир наш воскресить,
Ведь Истина и Красота
В делах должны ожить!

Е.О.Помиткін

Резолюції, прийняті Генеральною радою Теософського товариства

Всесвітнє братство

В силу умов, переважаючих у багатьох країнах нині, Генеральна рада заявляє, що, оскільки Теософське товариство виступає за Всесвітнє Братство людей незалежно від раси, віросповідання, статі, каста або кольору шкіри, то будь-яка форма расизму, політика або дії, засновані на дискримінації, заради вигоди одних і на шкоду іншим, суперечать основній суті і цілям Товариства.

Свобода думки

Оскільки Теософське товариство широко поширилося по всьому світу, і його членами стали прибічники усіх релігій, не відмовившись від особливих догматів, вчень і вірувань своїх власних віросповідань, бажано підкреслити той факт, що немає вчення або думки, від кого б воно не походило, яке б будь-яким чином зв'язувало члена Товариства, і якого він не міг би вільно прийняти або відкинути.

Визнання трьох цілей Товариства є єдиною умовою членства. Жоден учитель, жоден автор, починаючи від самої Блаватської, не має ніякого авторитету в плані нав'язування свого вчення або думки членам. Кожен член має рівне право приєднуватися до будь-якої школи думки на власний вибір, але не має права нав'язувати свій вибір іншим. Так само ні кандидат на зайняття якої-небудь посади, ні той що голосує не можуть бути відхилені або відсторонені від голосування через приналежність до якої-небудь школи думки.

Судження або переконання не надають право на привілеї і не служать причиною покарання. Члени Генеральної ради переконливо просять кожного члена Теософського

товариства відстоювати і поступати згідно з цими основними принципами Товариства і без остраху використати своє право на свободу думки і волевиявлення, не виходячи за рамки ввічливості і поваги до інакодумців.

Незалежність товариства

Співпрацюючи з іншими організаціями, чії цілі і діяльність це дозволяють, Теософське товариство являється і повинне залишатися абсолютно незалежним від них. Воно не повинне брати на себе ніяких зобов'язань, окрім своїх власних, і повинно зосередитися на здійсненні власної діяльності в найширшому і всеосяжному плані, з тим, щоб просуватися до досягнення власних цілей і наслідувати Божественну Мудрість, як це відзначається і в абстрактній формі впливає з його назви «Теософське товариство».

Оскільки Всесвітнє Братство і Мудрість не мають визначення і безмежні, оскільки кожен член Товариства має повну свободу думки і дії, Товариство постійно прагне зберігати свої відмінні риси і унікальний характер, залишаючись вільним від зв'язку або ототожнення з якою-небудь іншою організацією.

Про місію

Служити людству зрощуванням все більш глибокого розуміння і здійснення Споконвічної мудрості, духовного само-перетворення та Єдності всього Життя.

Прийнята на засіданні Генеральної Ради ТТ у Міжнародному теософському центрі Наарден, липень 2018 року.

СВІТОЧ

№ 77,
квітень
2024 р.

Орган Теософського Товариства в Україні

Немає релігії, вищої за істину

Цілі Теософського товариства:

- Сформувати зразок Загального людського Братства без відмінності раси, вірування, статі, касты і кольору шкіри.
- Сприяти порівняльному вивченню релігії, філософії і науки.
- Досліджувати неояснені закони Природи і приховані можливості людини.

Редакційна колегія журналу: Головний редактор – Гавриленко С.Й., заступник головного редактора – Березанська Н.І., члени редакції – Калашнікова Р.М. (Кропивницький), Кеденко Л.М. (Дніпро), Мерліц О.П. (Київ), О.Мулик (Житомир).

Запрошуємо всіх щирих теософів, шукачів мудрості до участі в розповсюдженні цього видання.

Ви можете вислати його тим своїм друзям, хто цікавиться теософією, Позачасовою мудрістю. Якщо хтось з ваших друзів бажає отримувати через нас цей електронний журнал, напишіть нам про це за адресою info@theosophy.in.ua

Наше представництво у світовій мережі:

www.theosophy.in.ua

<https://ukr-tos.blogspot.com/>

www.facebook.com/theosophy.in.ua

https://www.youtube.com/channel/UC_Gfg8YO5iaXekyxPf0p_Gg

Телеграм канал https://t.me/Theosophy_in_Ukraine

Телеграм чат <https://t.me/+ilwrNVYEe0hIZjRi>

